

Η θεώρηση και η ανάδειξη του ανθρώπινου προσώπου (πρωτοπρεσβύτερος Ευστράτιος Καρατσούλης)

/ [Πεμπτουσία](#)

Η θεώρηση και η ανάδειξη του ανθρώπινου προσώπου υπήρξε ένα ζήτημα, το οποίο απασχόλησε έντονα την φιλοσοφία, την ψυχολογία, την θεολογία και άλλες επιστήμες τις προηγούμενες δεκαετίες. Η έννοια του προσώπου υπήρξε στην κλασική ελληνική αρχαιότητα, πέρασε στην πατερική θεολογία και παράδοση και από τα τέλη του 19ου αιώνα επανήλθε στο προσκήνιο, κυρίως στις δυτικές κοινωνίες, με τους περσοναλιστές φιλοσόφους. Για την ΠΠΘ ο άνθρωπος δεν είναι μόνο σάρκα και οστά, η μόρφωσή του, το επάγγελμά του, η κοινωνική του θέση κ.ά. Το πρόσωπο αποτελεί μία οντότητα με πνευματικά, ψυχικά και σωματικά στοιχεία αλλά ταυτόχρονα έχει τα χαρακτηριστικά της ελευθερίας, της μοναδικότητας, της εμπειρίας, της σχέσης και της δημιουργίας. Τα στοιχεία αυτά καθιστούν τον άνθρωπο από άτομο σε πρόσωπο [6].

Η συζήτηση περί του προσώπου δε θα είχε καμία σημασία, αν δεν μπορούσε να

νοηματοδοτήσει το σήμερα και τις σύγχρονες υπαρξιακές ανησυχίες του ανθρώπου. Η προσωποκεντρική θεώρηση του ανθρώπου είναι μία αφορμή για αυτοκριτική αλλά και ένα ισχυρό έρεισμα για διάλογο με τις σύγχρονες προκλήσεις. Διότι ζητήματα, όπως το περιβάλλον, η τεχνολογία, η επιστήμη, τα ανθρώπινα δικαιώματα, η ξеноφοβία, ο φονταμενταλισμός, ο ρατσισμός είναι θέματα τα οποία έχουν άμεση σχέση με την μελέτη του σύγχρονου ανθρώπινου προσώπου. Στη διδασκαλία της Εκκλησίας για τον άνθρωπο έχει κεντρική θέση η αγάπη προς το συνάνθρωπο, η οποία μπορεί να αποτελέσει τη βάση για μια κοινωνία της ετερότητας και της κατάργησης όλων των ανισοτήτων.

Έτσι με αφορμή την έννοια του προσώπου, θεολογία και ΠΠΘ έχουν την ευκαιρία να συναντηθούν, δίνοντας η μία στην άλλη κάποια από τα στοιχεία, τα οποία θα μπορούσαν να βοηθήσουν στην ανάπτυξη του ανθρώπου. Συγκεκριμένα ο σωστικός και ευχαριστιακός χαρακτήρας του μυστηρίου αλλά και οι ανακαλύψεις της προσωποκεντρικής θεωρίας, ως θεραπευτικής διαδικασίας, θα μπορούσαν να προσφέρουν στον σύγχρονο άνθρωπο τις εναλλακτικές προτάσεις για την θεραπεία και επίλυση των εσωτερικών του προβλημάτων και αδιεξόδων. Αποτελεί συχνό φαινόμενο η σύγχυση των δύο αυτών προοπτικών, οι οποίες όμως έχουν ένα ξεκάθαρο ρόλο και χαρακτήρα.

Η εξομολόγηση, εκτός της πνευματικής της διάστασης, έχει αναμφίβολα παιδαγωγικές και ψυχολογικές προεκτάσεις. Η ψυχή του ανθρώπου αισθάνεται κάποιες φορές την φυσική και ισχυρή ανάγκη να εκμυστηρευτεί τις σκέψεις και την

εσωτερική της διάθεση σε έναν άλλο άνθρωπο. Η ανάγκη αυτή γίνεται μεγαλύτερη ιδίως σε περιπτώσεις λύπης και θλιβερών περιστάσεων, κατά την διάρκεια των οποίων ο άνθρωπος αναζητά κάποιο πρόσωπο έμπιστο για να εξωτερικεύσει σε αυτόν το πρόβλημα του. Ο πνευματικός πατέρας είναι ένα πρόσωπο το οποίο μπορεί να παίξει αυτό το ρόλο, εφόσον είναι άνθρωπος έμπιστος και εχέμυθος. Όμως δεν αρκεί μόνο να τονισθεί ο ψυχολογικός ρόλος και η ανακούφιση που προσφέρει η εξομολόγηση, διότι έτσι αδικείται το μυστήριο και κατά συνέπεια ο σύγχρονος άνθρωπος. Ο σκοπός της εξομολόγησης δεν είναι μόνο η απαλλαγή από τις ενοχές, τη στενοχώρια και το άγχος. Στο μυστήριο δεν δίνεται έμφαση μόνο στα συναισθήματα που νιώθει ο άνθρωπος απέναντι σε πρόσωπα και καταστάσεις, η ανακούφιση και η συναισθηματική αποφόρτιση, χωρίς σε αυτά να συνυπολογίζεται η διάθεση της μετάνοιας, της αλλαγής των σκέψεων και των συμπεριφορών του. Έτσι η εξομολόγηση μπορεί σε ένα πρώτο επίπεδο να λειτουργεί ψυχοθεραπευτικά, αλλά όχι απαραίτητα για τη σωτηρία της ψυχής του ανθρώπου. Ο κίνδυνος αυτός διατρέχει και τον πνευματικό, ο οποίος μπορεί να θεωρήσει ως κριτήριο πνευματικής κάθαρσης την ψυχολογική ηρεμία, η οποία απέχει πολύ από την αποκατάσταση της επικοινωνίας του ανθρώπου με τον Θεό, δηλαδή τη σωτηρία του.

Από την άλλη η ψυχοθεραπεία είναι ουδέτερη, αν όχι αντίθετη, στο θέμα της ύπαρξης του Θεού, αφού ο σκοπός της δεν είναι να δώσει μία ιδεολογία στον άνθρωπο, αλλά να τον βοηθήσει να αντιμετωπίσει καλύτερα την καθημερινή του ζωή, να ξεκαθαρίσει τη δική του ιδεολογία, να κάνει τις δικές του ελεύθερες επιλογές και να βρει λύσεις για τα προβλήματα που τον απασχολούν. Το έργο αυτό είναι εντελώς διαφορετικό από τον σκοπό της εξομολόγησης. Οι επιστήμες αυτές, οι οποίες τελευταία εξελίχθηκαν και παρουσίασαν σημαντική άνθιση, μπορούν να βοηθήσουν τον ψυχολογικά ασθενή και ταλαιπωρημένο άνθρωπο και στην δυνατότητα της σωτηρίας του. Διότι αναμφίβολα ένας ψυχολογικά ασθενής έχει την δυνατότητα του φωτισμού, του αγιασμού και της σωτηρίας μέσα στην Εκκλησία. Έτσι οι επιστήμες του ψυχισμού μπορούν να θεραπεύσουν ασθένειες, οι οποίες θα έκαναν δυσκολότερη αυτή την προσπάθεια του ανθρώπου, διευκολύνοντας και προετοιμάζοντας τον ασθενή άνθρωπο να μείνει θεραπευμένος και απερίσπαστος στον πνευματικό αγώνα για τον αγιασμό και την σωτηρία του [7].

Ειδικότερα η ΠΠΘ, η οποία ήρθε σε ρήξη και πλήρη αντίθεση με τις πρακτικές του φροϋδισμού και του συμπεριφορισμού στον χώρο της ψυχοθεραπείας, έδωσε έμφαση στην ελευθερία του ανθρώπου, στην έμφυτη ικανότητά του για την πλήρη ανάπτυξή του και την διαμόρφωση του αληθινού προσώπου του [8]. Υποστήριξε ότι η σχέση του θεραπευτή με τον πελάτη και όχι τον ασθενή, αποτελεί την

σημαντικότερη διάσταση της θεραπευτικής σχέσης. Η άνευ όρων αποδοχή του ανθρώπου από τον θεραπευτή, η γνησιότητα και αληθινότητα του θεραπευτή αλλά και η ενσυναισθητική κατανόηση του ασθενή αποτελούν τα τρία βασικά χαρακτηριστικά της σχέσης στην ΠΠΘ. Στον βαθμό που οι τρεις αυτές συνιστώσες υπάρχουν στην σχέση θεραπευτή και πελάτη, ανάλογη είναι η ποιότητα της σχέσης και το αποτέλεσμα της συγκρότησης του προσώπου του πελάτη.

Έτσι η ορθόδοξη παράδοση αλλά και κάποια στοιχεία της προσωποκεντρικής θεωρίας του Rogers μπορούν να βοηθήσουν τον σύγχρονο άνθρωπο να ανακτήσει την ενότητα του κατακερματισμένου ανθρώπινου προσώπου. Παράλληλα η προβολή της ορθόδοξης θεολογίας του προσώπου του Χριστού, ως του απόλυτου ανθρωπολογικού προτύπου, αλλά και η εσχατολογική της προοπτική μπορούν να προσφέρουν λύσεις στα σύγχρονα αδιέξοδα τόσο της ψυχολογίας όσο και της νεωτερικότητας.

[Διαβάστε ολόκληρη τη μελέτη εδώ](#)

Παραπομπές:

6. Α. Μπούζος, «Πρόλογος» στο L. Pervin, και O. John, *Θεωρίες Προσωπικότητας : Έρευνα και εφαρμογές* (Αθήνα : Τυπωθήτω, 1999) σ. 29.

7. Βασίλειος Θερμός, *Η αντιμετώπιση της ψυχικής ασθένειας στο μυστήριο της Μετάνοιας*, www.ecclesia.gr/greek/HolySynod/committees/liturgical/thermos_metanoia.pdf (ανάκτηση 7-5-2016)

8. Αλέξανδρος Κοσμόπουλος και Γρηγόρης Μουλαδούδης, *Ο Carl Rogers και η Προσωποκεντρική του θεωρία για την ψυχοθεραπεία και την εκπαίδευση* (Αθήνα : Ελληνικά Γράμματα, 2003) σ. 34.